

УДК 796.011.1:378.17

ЗРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МОНІТОРИНГУ ОСОБИСТОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ЦІННОСТІ ЗДОРОВ'Я НА ПРИКЛАДІ СТУДЕНТСЬКОЇ АУДИТОРІЇ (через покоління, 2002-2007 рр.)

Копя В.М., Кананихіна О.М.

Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса

Протягом 5-ти років на кафедрі фізичного виховання проводилися дослідження щодо цінності здоров'я та здорового способу життя серед студентів ОНАХТ. Ці дослідження мають як пряму так і зрівняльну цінність з огляду на те, що друге таке дослідження проводилося рівно через 5 років після першого. Мова може йти про змінення ціннісних пріоритетів через покоління студентів.[1]

Перше опитування проводилося в 2002 році на кафедрі фізичного виховання Одеської Національної академії харчових технологій. В опитуванні прийняли участь 503 студента 1 - 2 курсів денного відділення семи факультетів. Чоловіків - 109. Жінок - 394. З них - 137 осіб спеціальної медичної групи.

Метою опитування було визначення ціннісного відношення до свого здоров'я, місця фізичної культури в житті, а також організації навчального процесу на кафедрі.

У завдання входили: тестування особистісних і соціальних параметрів, що визначають відношення до здоров'я і здорового способу життя.[6,7]

За результатами опитування - регулярно займалися фізичними вправами 219 осіб, нерегулярно - 284. Хоча необхідність у заняттях відзначили 375 студентів (74.5 % опитаних).

Серед причин заважаючих заняттям перераховані наступні обмеження (206 осіб – 41 %): стан здоров'я, відсутність зали чи спортивного костюму, гігієнічні фактори, відсутність напарника. Відвідувати спортивні секції були згодні 313 осіб, тобто організовану додаткову форму занять зволіли 62 відсотка.

Визначаючи поняття здорового способу життя, респонденти найбільшою

кількістю відзначили: оптимальний режим праці і відпочинку - 266, відмову від шкідливих звичок - 355, заняття фізичними вправами і спортом - 237 осіб. Хоча й інші визначення заслуговували не меншої уваги: переживання задоволення і щастя прожитого дня - 103, екологічні обставини місця мешкання - 93, дотримання особистої гігієни, гігієни харчування, житла і місця праці - 109 осіб.

Реальним відображенням ідеального сприйняття здорового способу життя слугує відповідь студентів на питання: "чи палите ви?", ствердно відповіли 135 осіб (27 %), алкогольні напої вживають 297 осіб (з них із пристрастю - 8) - 59 %, маєть досвід вживання наркотиків у 59 осіб, кожного дев'ятого (з них у пристрасті до них зізналися 8 осіб).

Саме поняття здоров'я було визначено респондентами як відсутність серйозних захворювань - 320 осіб, здатність переносити шкідливі впливи середовища - 66 осіб, оптимальні фізичні і психічні навантаження - 74 опитуваних.[3]

На жаль, сприйняття здоров'я, як особистісної цінності відзначили тільки 7 респондентів (1.4 %). Здоров'я, як потенційний фактор індивідуального добробуту і соціального успіху відзначили лише 25 осіб (з них 5 - зі спеціальної медичної групи). Тобто, у ціннісній шкалі сучасних студентів ОНАХТ здоров'я займає, ймовірно, одне з останніх місць, швидше за все, в результаті аномійних процесів суспільства за останні 10 років. Лише 5 відсотків опитаних зв'язують своє майбутнє зі станом свого здоров'я.[4,6]

В основному, займаючись на кафедрі, респонденти бажають поліпшити свої фізичні якості: швидкість, силу, витривалість - 220, статуру - 90, зміцнити

здоров'я - 80 осіб. Але, жодна особа не відзначила важливості володіння методами оздоровлення і тренування, а також контролю свого психофізичного стану. Можливо, в силу відсутності в програмі кафедри в 2001-2002 навчальному році спрямованого на те теоретичного курсу.[2]

Стан свого здоров'я гарним вважають - 239 осіб (20 - спеціальної медичної групи) - 47.5 %, відмінним - 48 (з них 5 студентів зі спеціальної медичної групи) - 9.5 %, задовільним - 160(18)-32 %. Можна припустити, що оцінка свого здоров'я в суб'єктивному відношенні досить відносна. Також, відносно здоровим свій спосіб життя вважають 252(25) респондента (50 %). Цілком - 208(19) - 41 %. Не здоровим свій спосіб життя вважають 34(5) чоловік - 6.8 % щодо поставленого питання. Тобто, близько 91 відсотка (460 осіб) опитаних ведуть і вважають свій спосіб життя здоровим. Хоча, вживання алкоголю і тютюну відзначили вище 432 особи (86 відсотків), що складає ті ж відсотки.

Тобто, реально здоровий спосіб життя ведуть 5 % опитаних. А інші просто не підозрюють, що вони не ведуть здорового способу життя. У той же час, паралельно 297 осіб (59 %) відзначили, що здоровий спосіб життя це відмовлення від шкідливих звичок (дивись вище). В наявності ціннісний перекис у свідомості сучасного студента і закріплення поведінкового стандарту. Додатково, такі результати опитування можна пояснити тим, що значущість зміцнення здоров'я замінена високою значущістю шкідливих звичок, що виконують у них ту ж соціальну функцію, що і процедури пов'язані з підтримкою здорового способу життя: розслаблення, самоствердження, гарного настрою.

Незважаючи на те, що жоден студент не відзначив вище необхідність теоретичного курсу на кафедрі фізичного виховання необхідний мінімальний обсяг таких знань нижче визнали 336 осіб - близько 66 %. У тому числі, що прийомами самоконтролю фізичного стану повин-

на володіти кожна культурна людина - 389 опитаних (77 %). Визнаючи те, що обмеження в рухах ведуть до виникнення тих чи інших захворювань - 371 (74 %), респонденти відзначили необхідність занять на кафедрі більш одного разу на тиждень - 357 (70 %), також необхідність займатися самостійно додатково - 364 (72 %) студента.

Таким чином, необхідність занять фізичними вправами відзначили 75 % опитаних. Обмеження в рухах ведуть до виникнення тих чи інших захворювань - 74 %. В той же час, визначення здоров'я як відсутності серйозних захворювань - відзначили 63 %. В наявності логічний зв'язок між станом здоров'я і заняттями на кафедрі для поліпшення своїх фізичних якостей, статури і зміцнення здоров'я - 78 %.

Стан свого здоров'я вважають гарним і відмінним - 57 % опитаних. Частково і цілком здоровим свій спосіб життя вважають 460 осіб (91 %). 32 % опитаних, що не вважають своє здоров'я відмінним і гарним ведуть здоровий спосіб життя. 34 особи (6.7 %) визнали, що ведуть і вважають свій спосіб життя не здоровим. Незважаючи на те, що 91 відсоток опитаних відзначили, що вважають і ведуть здоровий спосіб життя, 86 відсотків студентів вживають алкоголь і палять. Можна припустити, що реально здоровий спосіб життя ведуть тільки 5 % респондентів. Така диспропорція у свідомості молодих людей стала можлива тільки в останні роки в результаті аномійних процесів сучасного суспільства. Ту ж причину, можливо, варто вважати наслідком того факту, що все такі 57 % опитаних вважають здоровим способом життя - відмовлення від шкідливих звичок.[2,5]

За результатами опитування відзначається недолік у теоретичних знаннях студентів (66 %). Недолік одноразових занять на тиждень відзначили 70 %. Необхідність у додаткових заняттях визнали 72 % опитаних.

Друге опитування проводилося за тим же алгоритмом та мало такі ж завдан-

ня та мету.

Слід зазначити, що вже на початку 2008 року Світова організація здоров'я оприлюднила звіт щодо вживання молоддю (до 21 року) різних країн Світу тютюну, алкоголю і наркотичних засобів. Молодь України за цими показниками посіла перше місце (доповідь СОЗ від 12.01.2008, Берн).

Говорячи про аналіз цих показників студентською молоддю ОНАХТ в 2007 році слід зазначити наступне:

- в опитуванні прийняли участь 903 особи різної статі першого і другого курсів денного відділення п'яти факультетів;
- регулярно займаються фізичними вправами 25 % (44 % в 2002 р.);
- необхідність занять з фізичного виховання відзначили 93 %; (74 % в 2002 р.)
- обмеження, що заважають заняттям (стан здоров'я, відсутність напарника та ін.) – 52 % (41 % в 2002 р.);
- додатково до занять відвідувати спортивні секції згодні – 60 % (62 % в 2002 р.);
- здоровий спосіб життя визначили як протидію шкідливим звичкам 39 % (в 2002 р. – 70 %);
- вживають алкогольні напої 48 % (59 % в 2002 р.), з пристрастю - 4 % (в 2002 році – 1,5 %);
- палять – 19 % (27 % в 2002 р.), мають досвід вживання наркотиків - 3,25 % (12 % в 2002 р.), з них 2 особи мають до них пристрасть проти 8 осіб в 2002 р.;
- поняття здоров'я як особисту цінність респонденти не визначили взагалі, проти 1,4 % в 2002 р.;
- займаючись на кафедрі, студенти не відзначили бажання оволодіти знаннями щодо методики оздоровлення та тренування, лише 5 %, як і в 2002 р.;
- стан свого здоров'я вважають відмінним 12 % проти 9,5 %, гарним – 45 % проти 47,5 % в 2002 р. (За дани-

ми міської студентської поліклініки до спеціальної медичної групи в 2007-2008 навчальному році віднесено 21 % студентів 1-2 курсу);

- цілком здоровим свій спосіб життя вважають 27 % респондентів, проти – 41 %, частково – 58 %, не здоровим – 9 %, проти 7 % в 2002 р.;
- необхідність занять на кафедрі більш одного разу на тиждень відзначили 56 % (70 % в 2002 р.), а займатися самостійно – 62 % (72 % в 2002 р.).

Таким чином, проводячи зрівняльний аналіз деяких відповідей зазначимо, що сучасні студенти реально менш займаються фізичними вправами 25 проти 44 відсотків, хоча необхідність таких занять відзначили 93 % проти 74 % в 2002 році. Тобто, віртуальний компонент свідомості переважає реально-дійовий майже в 4 рази (2 рази в 2002 р.). Надана перевага не особистим зусиллям, а в кращому випадку – бажанню до цього. Виходячи з високого розуміння про необхідність занять (93 %) – відвідувати спортивні секції згодні вже тільки 60 %, а реально відвідують секції за даними спортивного клубу - 19 %.

Визначаючи здоровий спосіб життя як протидію шкідливим звичкам 39 %, палять 22 %, та вживають алкогольні напої 52 % респондентів. Збільшилась кількість студентів, які вживають алкогольні напої з пристрастю (до 4 %).

Тобто, в наявності зберігається ціннісний перекид (в порівнянні з 2002 роком) у свідомості сучасного студента і закріплення поведінкового стандарту. Зберігається тенденція до того, що значущість зміцнення здоров'я замінена високою значущістю шкідливих звичок, що виконують ту ж соціальну функцію, що і процедури пов'язані з підтримкою здорового способу життя: розслаблення, самоствердження, гарного настрою. І ця тенденція зростає (див. рис. 1,2). Менший відсоток студентів вважає, що здоровий спосіб життя це протидія шкідливим звичкам (39 проти 70). Впала частка студентів що вважають свій спосіб життя цілком

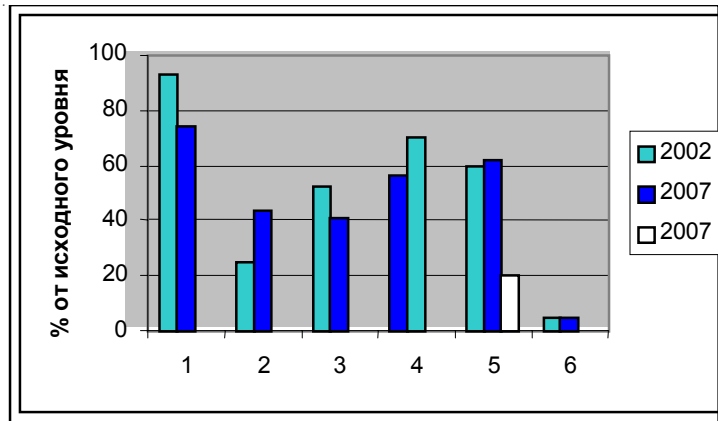

Рис.1. Результати опитувань:

1. Визнали необхідність занять з фізичного виховання.
2. Регулярно займаються фізичними вправами.
3. Обмеження, що заважають заняттям (стан здоров'я, відсутність напарника та ін.)
4. Визнали необхідність занять на кафедрі більш одного разу на тиждень.
5. Згодні додатково до занять відвідувати спортивні секції.
6. Відзначили бажання оволодіти знаннями щодо методики оздоровлення та тренування.

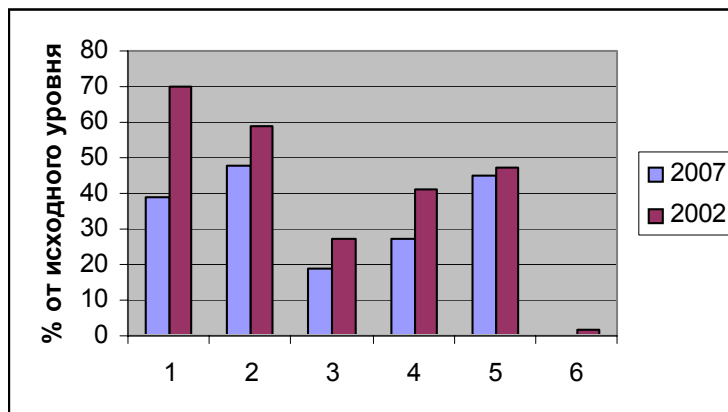

Рис. 2. Результати опитувань:

1. Здоровий спосіб життя визначили як протидію шкідливим звичкам.
2. Студенти, що вживають алкогольні напої.
3. Студенти, що палять.
4. Респонденти, що вважають цілком здоровим свій спосіб життя.
5. Респонденти, що вважають стан свого здоров'я гарним.
6. Респонденти, що визначили поняття здоров'я як особисту цінність.

здоровим з 41 до 27 відсотків. Та зростає частка студентів, що вважають свій спосіб життя не здоровим з 7 % в 2002 році до 9 % в 2007 році. Залишається низьким відсоток студентів, що вважають за необхідне вивчення теоретичного курсу з методики оздоровлення та спортивного тренування (5 %).

Додатково зазначимо, що сприйняття особистої цінності здоров'я не визначено сучасними респондентами, вза-

галі. Хоча в 2002 році таких було 1,4 відсотка. Практично не змінилася суб'єктивна оцінка стану свого здоров'я.

Таким чином, можна вважати, що за більшістю показників, ситуація щодо відношення до свого здоров'я в студентському середовищі погіршилася, хоча за деякими показниками вона стала краще (знизився відсоток студентів що палять з 27 до 22 та вживають алкоголь з 59 до 48 відсотків).

Література

1. Копа В.М. Изучение относительной силы мотива к занятиям по физическому воспитанию методом опроса // Материалы научно-практической конференции с международным участием. Тезисы доклада. - Воронеж: ВГТА, 1999. - с.124-125.
2. Копа В.М. Моніторинг індивідуальної і соціальної цінності здоров'я і здорового способу життя на прикладі студентської аудиторії // Матеріали VII міжнародної науково-практичної конференції "Наука і освіта 2004". Том 44. Фізична культура і професійний спорт. Тези доповідей. - Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2004. - с.25-27.
3. Кравцов А.С. Здоровье и методы его изучения. - М., 2001. - 134 с.
4. Лисицин Ю.П. "Модус" здоровья Россиян: Экономика охраны здоровья. - М.: Медицина, 2001.- N2 - с.32-37.
5. Матрос Л.Г. Социальные аспекты проблемы здоровья. Новосибирск: Наука, 1992. - 159 с.
6. Попов М.В., Михайлов Л.Н. Здоровье как социальная ценность // Философские и социально-гигиенические аспекты учения о здоровье и болезни. - М., 1975.- 239 с.
7. Степанов А.П. Определение состояния здоровья на основе самооценки // Валеология. - 2001. - N3. - с.33. -37.

Резюме

ЗРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МОНІТОРИНГУ ОСОБИСТОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ЦІННОСТІ ЗДОРОВ'Я НА ПРИКЛАДІ СТУДЕНТСЬКОЇ АУДИТОРІЇ (ЧЕРЕЗ ПОКОЛІННЯ, 2002-2007 Р.Р.)

Копа В.М., Кананихіна О.М.

Розглянутий та проаналізований стан відношення до здоров'я та здорового способу життя студентів Одеської національної академії харчових технологій протягом 2002-2007 років. Цінність цього аналізу полягає в зрівнянні відповідей одного та наступного покоління студентів. За результатами аналізу відношення до

свого здоров'я *взагалі погіршилося*. Зменшився відсоток студентів які бажають займатися фізичними вправами, відвідувати спортивні секції, займатися на кафедрі більш ніж один раз на тиждень. А також, зменшився відсоток студентів, які вважають стан свого здоров'я гарним і свій спосіб життя цілком здоровим. Сприйняття здорового способу життя, як протидію шкідливим звичкам визначала також менша частка студентів, в зрівнянні з 2002 роком. Хоча зменшився відсоток студентів, які палять і вживають алкогольні напої, частка студентів, які роблять це з пристрасстю зросла.

Додатково зазначимо, що сприйняття особистої цінності здоров'я не визначено сучасними респондентами, взагалі.

Summary

COMPARATIVE ANALYSIS OF THE MONITORING OF PERSON AND SOCIAL VALUE OF THE HEALTH (2002-2007)

Копа V.M., Kananykhina O.M.

The attitude to the health and the healthy way of life of the students ONAFT is analyzed from 2002 to 2007 years. The value of this analysis is the comparison of the answers of the different student's generations. According to the results of the analysis the attitude to the health got worse. The per cent of the students who wants to go in for sport, to visit the sport sections more than once a week lessened. Also the per cent of students who suppose the state of own health good and own way of life whole health diminished. Less students think the health way of life is the opposition of the harmful habits comparatively with 2002 years. Although the per cent of the smoking students and alcoholics reduce, but the number of students who do it with the ardent increased. All respondents don't perceive person value of the health.

Впервые поступила в редакцию 11.03.2008 г. Рекомендована к печати на заседании ученого совета НИИ медицины транспорта (протокол № 3 от 29.05.2008 г.).